

It is a great pleasure for me to write you on this day of the inauguration of your University.

Gentlemen,

The Rector and Senate of the Masaryk University of Brno, Czechoslovak Republic, send their warm and sincere greetings to the sister University of Jerusalem on the day of its inauguration.

The University of Brno, named after T. G. Masaryk, the founder and first President of the Czechoslovak Republic, belongs to those universities and other institutions which our nation founded, after having recovered its political independence, in order to manifest its conviction that only by establishing a complete system of schools and scientific institutes the spiritual freedom, that is a dear sister of political independence, may be secured. For similar reasons also you conceived an idea to create, in your own country, the Hebrew University of Jerusalem and to make it a centre of all the scientific and educational aspirations of your own nation after the Power that fore-ordains had allowed you to return to the country of your forefathers. Besides its scientific vocation your University has to invigorate your national education and culture in which respect it resembles its sister University of Brno. The warmer are the greetings and wishes we are sending to you on the occasion of the inauguration of your University.

We welcome the new Alma Mater as a collaborator in the wide field of civilisation and humanity, working through nationality for the general welfare of mankind; I welcome her as an embodiment of efficient idealism, similar to

1

----- O p i s -----

Svaz sionistických akademiků BRNO.

V Brně dne 23./III. 1925.

DEKANSTVÍ FILOSOFICKÉ FAKULTY
MASARYKOVY UNIVERZITY V BRNĚ

Podáno dne 1. 4. 1925
Číslo 1066/25 příloh

Slavnému profesorskému sboru
MASARYKOVY university

----- v B r n ě -----

Podepsaný slavnostní výbor dovoluje si slavný profesorský sbor uctivě pozvat k slavnostní schůzi, která se bude konati dne 1. dubna t.r. o 20 hodinách v synagoze Koliště 57, za příčinou otevření hebrejské university v Jerusalemě.

Doufajíc s jistotou, že slavný profesorský sbor budeme moci přivítati jako čestného hosta, tračme s výrazem dokonalé úcty za slavnostní výbor

Judnem židovských organizací

Ing. Cand. W. WAGNER, v.r. JUD. Adolf HOCHWALD, v.r.
t.č. předseda. t.č. tajemník.

REKTORÁT
MASARYKOVY UNIVERZITY V BRNĚ

Podáno dne 24./III. 1925
číslo 1563 příloh

Vytiskeno dne 19
tiskem -----

Došlo se v opise

dekanství filosofické fakulty
MASARYKOVY university

----- v B r n ě -----

na vědomí a k příp. účasti.

 E. Babák,
rektor.

2

Masaryk a Izrael

TEMATICKÉ STŘÍPKY Z ARCHIVU
UNIVERZITY, KTERÁ HRDĚ NOSÍ
MASARYKOVO JMÉNO

HEBREJSKÁ UNIVERZITA V JERUZALÉMĚ

Vážení pánové,

Masarykova univerzita v Brně, Československá republika, posílá srdečné pozdravy sesterské nově otevřené universitě Hebrejské v Jeruzalémě v slavný den jejího zahájení dne 1. dubna. Vysoké učení v Brně, nesoucí jméno zakladatele a prvního presidenta republiky Československé T. G. Masaryka jest v mladém národním státě jednou ze škol, které zřídil národ po svém politickém osvobození, aby projevil přesvědčení, že teprve soustavně vybudovaným školstvím a plánovitě založenými ústavu vědeckými bude plně zaručena svoboda duševní, tato sladká sestra volnosti politické. Ze stejných pohnutek vznikla také myšlenka Vaše založiti ve vlastní zemi hebrejskou universitu v Jeruzalémě a učiniti ji ohniskem všech vědeckých snah a školského úsilí národa, který se poučen dějinami a vychován osudem vrací do země svých praotců. Vedle naukového poslání má Vaše universita také úkol národně kulturní a v tom se podobá též Masarykově universitě v Brně. I jsou naše sesterské pozdravy a naše slavnostní přání k dnešnímu dni dvojnásobně srdečné: Vítáme novou Almu mater jakožto spolupracovnici v obecném díle vzdělanosti a humanity, která skrze národnosti spěje k prospěchu celého lidstva; vítáme ji jako představitelku čínorodého idealismu, blízkého snahám našeho obrození před 100 léty; vítáme ji jako osnovatelku spojení mezi odkazem Asie a statky evropskými. Nechť roste, nechť vzkvétá, nechť prospívá Hebrejská universita v Jeruzalémě! V období Vaší slavnosti dostaví se do Jerusaléma prof. naší university, děkan lékařské fakulty dr. V. Neumann a připojí k těmto vzkazům písemným naše pozdravy ústní. Za Masarykovu universitu v Brně: t. č. rektor E. Babák.

Zdravici za Masarykovu univerzitu měl jménem jejího nejvyššího představitele profesora Edwarda Babáka osobně předat v Jeruzalémě vyslaný zástupce, výše zmíněný profesor patologie a anatomie Václav Neumann, toho času děkan lékařské fakulty. Překlad textu, který nastylizoval tehdejší děkan filozofické fakulty profesor Arne Novák, zajistil jeho kolega profesor František Chudoba, vedoucí semináře pro anglickou filologii. Psal se březen roku 1925. Hebrejská univerzita v Jeruzalémě byla slavnostně otevřena dne 1. dubna 1925 za přítomnosti mnoha významných hostů a osobností. Historicky první přednášku zde přednesl Albert Einstein, který byl zároveň členem první univerzitní rady. Ve stejný den, kdy univerzita slavnostně zahájila svůj provoz, se v brněnské synagoze na Kolišti konala sváteční schůze k oslavě této události, na niž bylo vedení Masarykovy univerzity srdečně pozváno.

Mladou jeruzalémskou univerzitu s rozsáhlým kampusem, již byly pozdravy rektora Babáka – velkého obdivovatele a zastávce filozofických postojů T. G. Masaryka – určeny, o dva roky později náš první československý prezident skutečně i osobně navštívil. Stalo se tak při Masarykově utajované poznávací cestě po Svaté zemi na jaře roku 1927, na kterou se vydal inkognito a v doprovodu jen několika důvěryhodných osob. Prohlédl si chemický a mikrobiologický ústav, univerzitní knihovnu a ústav judaistických studií. V dostupných pramenech Archivu Masarykovy univerzity se žádné zmínky o této Masarykově návštěvě palestinské a izraelské země bohužel nenacházejí. Pro hlubší poznání okolností a detailů této cesty je zapotřebí vyhledat příslušné specializované archivy a instituce dokumentující osobnost T. G. Masaryka komplexněji.

DĚJINY ISRAELSKÉ VE VÝUCE MU

Při procházení pramenů univerzitního archivu je však třeba zmínit skutečnost, že izraelským dějinám a židovskému národu jako takovému byla na půdě univerzity pozornost věnována. Již ve dvacátých letech se na filozofické fakultě vyučoval předmět *Dějiny izraelské*. Cyklus přednášek na téma izraelských dějin zaštil ředitel semináře pro starověké dějiny profesor dr. Vladimír Groh. Časová dotace pro tento předmět byly dvě hodiny týdně. Přednáška se konala v zimním semestru studijního roku 1927/1928 v pondělí od 10 do 12 hodin v posluchárně I v budově filozofické fakulty na Sirotčí ulici 7 (dnešní ulice Grohova). Ve stejném studijním roce 1927/1928 probíhal v letním semestru pod lektorátem profesora Groha soubor přednášek *Přehled dějin izraelských*, a to vždy ve čtvrtek od 14 do 16 hodin. Opakovaně se pak tyto přednášky pro studenty filozofické fakulty nabízely v zimním a letním semestru akademického roku 1932/1933 pod názvem *Dějiny izraelské a židovská diaspora*, jak prozrazuje studijní katalog *Seznam přednášek, které se budou konati na Masarykově universitě v Brně* vždy pro příslušný studijní semestr. V archivních úředních knihách *Nationale* pro filozofickou fakultu z vytyčených studijních let lze vyčíst, kolik studentů si tento předmět profesora Groha opravdu zapsalo. Ve studijním roce 1927/1928 si v zimním semestru ze 405 zapsaných studentů předmět o izraelských dějinách zvolilo 5 studentů, v letním semestru již 11 posluchačů z 372 všech studentů filozofické fakulty. Ve studijním roce 1932/1933 bylo pro zimní semestr dohledáno celkem 5 studentů s tímto předmětem z 373 všech studujících filozofů a v letním semestru pak 4 posluchači z celkového počtu 325 studentů. Na filozofické fakultě bylo zastoupení studentů židovské národnosti poněkud nižší než na ostatních fakultách a nadto mnozí z posluchačů židovské národnosti inklinovali k oboru německé, anglické či francouzské filologie; zapisovali si rovněž více předměty z českých a obecných dějin, literatury nebo hudby. Není bez zajímavosti, že se pouze jeden z excerpovaných posluchačů hlásil k židovskému čili, jak v pramenech psáno, mojžišskému vyznání a izraelské národnosti.

ŽIDOVSKÁ AKADEMICKÁ OBEC V BRNĚ

V této době, v čase akademického rozkvětu a formování Masarykovy univerzity až do jejího nedobrovolného uzavření v roce 1939, fungovala na půdě univerzity i spolupráce s obcí brněnských židovských akademiků, kteří se sdružovali v několika sionisticky orientovaných spolicích, společenstvích či besedách. Drobným dokladem toho jsou kusé dochované pozvánky Židovské akademické besedy a čítárny v Brně či Spolku sionistických akademiků Brno na různé kulturní události adresované rektorátu Masarykovy univerzity a děkanátu její filozofické fakulty. Jedním z nemnoha v archivu uchovaných příkladů je pozvánka na přednášku profesora E. Arnsteina z Haify *Dítě v Palestýně*, která se konala 1. prosince 1927 v prostorách rektorátu Masarykovy univerzity na Sirotčí ulici.

TĚLOCVIČNÁ KULTIVACE ŽIDOVSKÉ MLÁDEŽE

V Československém sionistickém hnutí v širším slova smyslu rezonovalo od počátku dvacátého století mnoho závažných celospolečenských otázek v konfrontaci s českou národní společností. Sám T. G. Masaryk neváhal častokrát veřejně obhajovat zájmy židovské strany, snažil se burcovat českou společnost, aby se oprostila od antisemitských předsudků, a svým kladným vztahem a respektem k židovskému národu se nikdy netajil. Jistě uvítal na první pohled marginální a do té doby podceňovanou myšlenku židovské tělesné zdatnosti a tělovýchovy, která průběžně hýbala společností od doby konání prvních novodobých olympijských her v roce 1896. T. G. Masaryk byl velkým nadšencem a milovníkem zdravého sportování, chápal jeho užitečnost pro lidské zdraví a duševní pohodu, koneckonců byl mnoholetým členem československé sokolské organizace. Židé mohli sport provozovat přirozeným rekreačním způsobem a ti aktivnější sportovci židovského vyznání a národnosti se ve středoevropském prostoru včleňovali do různých sportovních nežidovských klubů. Po přelomu století však začaly v rámci sionistického hnutí masivně vznikat v naší republice a v Brně samotném kluby ryze židovských sportovců, nazývané mnohdy podle starozákonního hrdiny Judy Makabejského jako sportovní kluby *Mak(k)abi*. Vyznačovaly se všestrannou sportovní přípravou a jejich úkolem bylo vést, vychovávat a kultivovat především židovskou mládež a dorost po tělesné a mravní stránce. Brněnský sportovní klub Makabi, který byl založen již v roce 1908, disponoval několika cvičišti a sportovišti, z nichž jedno v Brně-Pisárkách mohli využívat i posluchači Masarykovy univerzity pro lehkootletickou přípravu v letním semestru studijního roku 1928/1929.

3

Zádá za osvobození od Rolejmeno *1. ročník*

Jméno a příjmení	<i>Franziska Králíková</i>		
Místo, země a rok narození, náboženství	<i>Kolín, Morava, 1909, čia. kat.</i>		
Příslušnost (obec domovská, okres, země)	<i>Olomouc</i>		
Národnost	<i>česká</i>		
Obydlí (každá změna budíž do tří dnů oznámena)	<i>Brno, Trnávka 43/II</i>		
Jméno, stav a obydlí otcovo	<i>Franziska Králíková, manželka, Olomouc, Rakovinská</i>		
Příslušnost (obec domovská, okres, země)	<i>Olomouc</i>		
Jméno, stav a obydlí poručnickovo			
Učiliště, na němž studující v posledním půlletí byl	<i>filos. fakulta Masarykovy univerzity</i>		
Používá uděleného od	(stipendia, nadace) v části	Kč	h
	dne	195	č.
Čím se studující prokazuje, aby byl imatrikulován aneb zapsán.	<i>Z listiny budíž vypsáno datum a číslo index</i>		
Průkaz o povinnosti vojenské, podrobně: (stačí uveden stupeň, praporek, datum dovolení, a do kdy dorolená trvá)	<i>vojn. listina 109/070, Pol. part 104, 0</i>		

Seznam přednášek, které studující miní poslouchati.

Předmět slovně, jak jest ohlášen	Kolik hodin týdně	Jméno docenta (bez titulů profesor a pod.)	Vlastnoručně studující
<i>Vojiny izrael. a židov. diaspora</i>	<i>2P</i>	<i>V. Groh</i>	
<i>Čtení v novodobé 'společenské' společnosti</i>	<i>1P</i>	<i>Dr. Novotný</i>	
<i>Historie rus. židovskosti</i>	<i>1P</i>	<i>Dr. Bláha</i>	
<i>Vojiny evrop. malby v III. stol.</i>	<i>2</i>	<i>E. Dostal</i>	
<i>Účelové a filosofické problémy demokracie</i>	<i>3</i>	<i>Dr. Bláha</i>	
<i>Prof. Václav Štábel</i>	<i>1P</i>	<i>Josef Štábel</i>	
<i>Výklad Vědy zvláště fyziky reflex.</i>	<i>2</i>	<i>Josef Štábel</i>	
<i>Blahé spiny I. S. Komenského</i>	<i>2P</i>	<i>Josef Štábel</i>	
<i>Čtení a výklad čes. klasické literatury</i>	<i>2P</i>	<i>Franz Králík</i>	
<i>Mod do dial. práce</i>	<i>2P</i>	<i>Franz Králík</i>	

21. února 1933

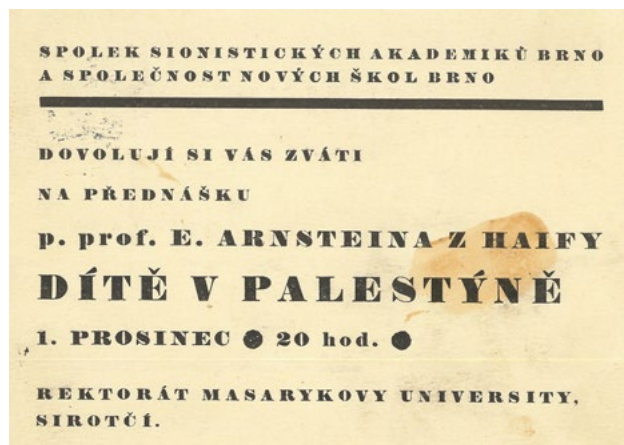
Poznámky lektorovy:

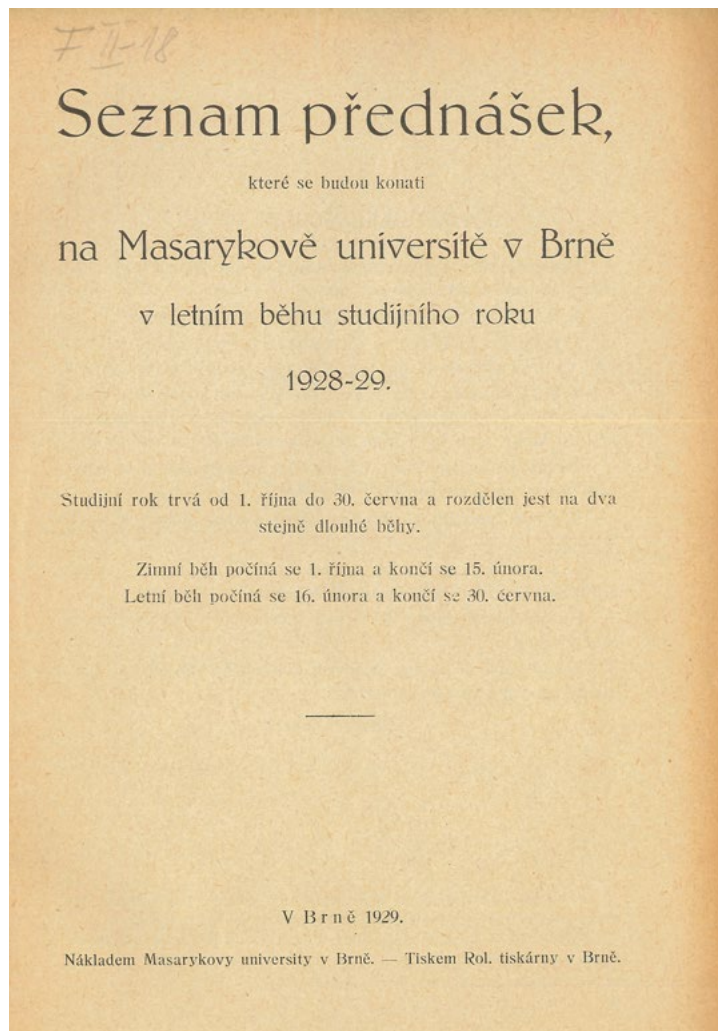
MAKABIÁDY S ČESKOU ÚČASTÍ

Tak jako se postupně konstituovalo veřejné židovské sportování, které vyústilo ve třicátých letech až v pořádání letních a zimních celosvětových židovských Makabejských her, tak se v průběhu let dvacátých na Masarykově univerzitě schematizovala a vytvářela tělovýchovná příprava v rámci univerzitního studia. Od zimního semestru studijního roku 1923/1924 byly do studijních plánů pro posluchače zařazeny přednášky pro vzdělávání v tělocviku a od studijního roku 1926/1927 i praktická cvičení na cvičišti a stadionech. V následujícím roce vznikl při univerzitě tělovýchovný spolek *Vysokoškolský sport, Brno*, jehož účelem bylo sjednotit snahy o zvýšení zdravotní kondice a úrovně brněnského studentstva a který zaštitil pěstování tělesných cvičení všech možných druhů. Vedoucím vzdělávacích kurzů tělocviku pro posluchače Masarykovy univerzity byl s lektory jednotlivých sportovních odvětví až do své předčasné smrti již zmiňovaný rektor a profesor fyziologie Edward Babák. Po něm pak na řadu let převzal štafetu profesor anatomie Otomar Völker, rovněž pozdější rektor Masarykovy univerzity. Za možnost celoročního sportování studenti platili na kvestuře pět korun (později pouze dvě koruny) a vybírali z nabídky šermu, plavání, cvičných běhů lesních, lehkootletických disciplín, vodní turistiky či míčových kolektivních her. Mnohé z těchto disciplín se pak objevovaly ve vrcholové úrovni na programu olympiád, univerziád či makabiád, na nichž měli až do vypuknutí druhé světové války čeští sportovci početnou účast i veliký úspěch. Existuje hypotéza, že se druhých zimních Makabejských her účastnil posluchač Lékařské fakulty Masarykovy univerzity Ferdinand Zangen. S přihlédnutím k torzovitosti univerzitních archivních materiálů z doby prvních dekád existence univerzity a vzhledem ke zničení archivu židovských spolků v Brně během nacistické okupace zůstává toto tvrzení dosud neověřeno.

Jitka Katovská, Archiv Masarykovy univerzity

4

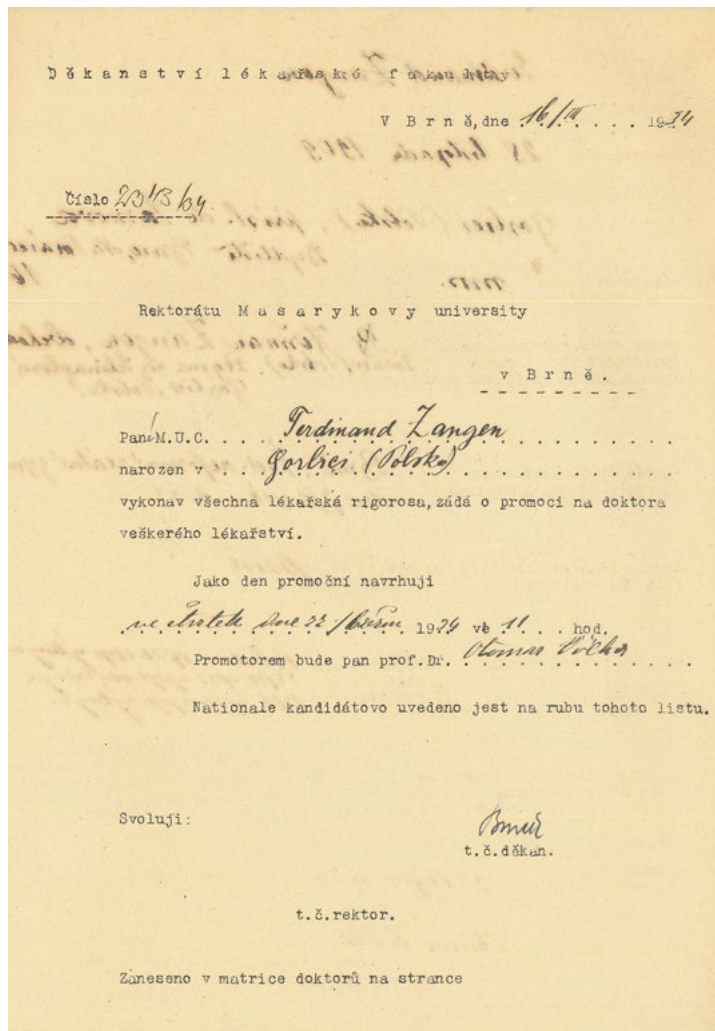

5

Prameny a literatura

- Archiv Masarykovy univerzity (dále jen AMU), fond A2 Filozofická fakulta (dále jen FF), 1924/1925, karton 9.
- AMU, fond A2 FF, 1927/1928, karton 15.
- AMU, fond A2 FF, úřední knihy Nationale, kniha 21, 22, 37, 38.
- AMU, fond A3 Lékařská fakulta (dále jen LF), úřední knihy Nationale, kniha 22.
- AMU, fond A3 LF, studijní spisy, karton 11/56.
- AMU, Seznam přednášek, které se budou konati na Masarykově universitě v Brně z let 1919–1933.
- <https://www.reflex.cz/clanek/causy/92389/velka-masarykova-cesta-navsteva-svate-zeme-kttera-se-zapsala-zlatym-pismem-do-historie-zidovskeho-statu.html>. Autorem článku *Velká Masarykova cesta* je hebraista, bibliista a diplomat Robert Řehák z Diplomatické akademie Ministerstva zahraničních věcí ČR, zároveň autor výstavy „Masaryk a Svatá země“ z roku 2017.
- Karmazínová Jana: Sionistické spolky v Brně. Bakalářská diplomová práce, Masarykova univerzita, Brno, 2007.
- Špunar Jiří: Sportovní židovské kluby v novodobých dějinách. Bakalářská diplomová práce, Masarykova univerzita, Brno, 2007.
- Bučka Peter: K počátku modrobílých olympiád. Židovské listy, červenec 2012.
- Bučka Peter: Zimní sen. Z historie makabiád. Židovské listy, únor 2013.

6

Popisky obrazové dokumentace

- Obr. 1 Zdravice jménem rektora psaná profesorem Františkem Chudobou.
- Obr. 2 Pozvánka na slavnostní schůzi k příležitosti otevření Hebrejské univerzity v Jeruzalémě.
- Obr. 3 Předmět *Dějiny israelské a židovská diaspora* z úřední knihy Nationale.
- Obr. 4 Pozvánka na přednášku *Dítě v Palestýně*.
- Obr. 5 Seznam přednášek, které se budou konati na Masarykově univerzitě 1928/1929.
- Obr. 6 Studijní spis posluchače lékařské fakulty Ferdinanda Zangena.